

Český jazyk – 4. sada (29. 3. – 1. 4. 2021)

Úkol z českého jazyka je jednoduchý. Stačí si pročíst článek.

KRÁSNÉ VELIKONOCE TOBĚ A CELÉ TVÉ RODINĚ.

Velikonoce

Mnoho původních velikonočních zvyků a obyčejů se dodržuje i v současnosti. Většina z nich má nějaký symbolický význam, který vychází z kulturních i náboženských tradic, poměr a pranostik.

Velikonoce jsou především na vesnicích a v menších městech stále ještě významnou kulturní a společenskou událostí, při které se baví všichni bez rozdílu věku. Součástí velikonočních svátků jsou i zvyky a tradice a je dobře, že mnoho se jich stále udržuje.

Pomlázka a vajíčka

Pomlázka a barvená nebo zdobená vajíčka jsou nejvýraznější symboly Velikonoc.

Pomlázka by měla být vlastnoručně pletená z vrbových proutků a ozdobená stuhami. Podle pranostik totiž mladé proutky vrby přináší zdraví a mládí každé dívce nebo ženě, která s nimi dostane našleháno. Počet stuh označuje, kolik dívek a žen pomlázka při koledě o velikonočním pondělí takzvaně „pomladila“. Vlastnoručně pletené pomlázky už ale nahrazují pomlázky kupované, někteří muži dokonce používají vařečku nebo jen svazek vrbových proutků, které v lepším případě alespoň ozdobí nějakou barevnou stuhou...

Vajíčka jsou odměnou za vyšlehání. Chlapci a muži dostávají vajíčka barvená, malovaná i jinak různě zdobená. Vzhled vajíček velmi často vychází z regionálních a místních zvyklostí a svůj význam mají i barvy.

Koledování

Koleda o velikonočním pondělí patří k dosud stále dodržovaným a oblíbeným velikonočním zvykům. Na koledu chodí zásadně jen chlapci a muži, koledovat by se správně mělo jen od půlnoci do půlnoci, v některých krajích se ale koleduje jen do pondělního poledne. Koledovat domů se chodí jen k příbuzným nebo dobrým známým, venku je ale možné pomlázkou vyšlehat každou dívku nebo ženu. Tradiční odměnou za koledu jsou vajíčka, mohou to ale být i sladkosti a velmi často to také je sklenička alkoholu.

Velikonoční říkanky a básničky

Říkanky a básničky patří k pomlázce stejně jako vajíčka. „Hody, hody, doprovody...“ zná asi každý, ale existuje jich mnohem víc a všechny mají svůj neopakovatelný

velikonoční půvab. Kdo koleduje s nějakou jinou méně známou říkankou má v košíčku většinou i mnohem víc vajíček...

Polévání vodou

V některých krajích muži ženy společně s vyšleháním ještě polévají studenou vodou, ale správnější význam tohoto zvyku je, že dívky a ženy v úterý ráno po velikonočním pondělí polévají chlapce a muže. Někde se místo vody používá parfém, ve většině případů samozřejmě levný, ne příliš voňavý a ve větším množství. Vodou se polévají i hospodářská zvířata, protože podle pověr je polití omlazuje a dodává jim sílu.

Řehťačky a klapačky

Řehťačky a klapačky nahrazovaly – a někde občas ještě stále nahrazují – zvony, které naposledy zní při mši na Zelený čtvrtek a znovu se rozeznívají až na Bílou sobotu. Řehťačky i klapačky jsou různé – malé do ruky, ale i velké, které se vozí na trakaři. Na mnoha místech je řehťání a klapání symbolickým vyháněním Jidáše a začíná tak, že na Zelený čtvrtek chlapci s řehťáčkami a klapáčkami vyběhnou po mši z kostela a volají „Jidáše honíme, klekání zvoníme, přitom se modlíme...“

Beránek a zajíček

Velikonoční beránek je tradiční pečivo. Jako symbol má beránek původ už v dávných pohanských dobách a svůj význam má u křesťanů i u Židů – je členem křesťanského Božího stáda, o které se stará pastýř, kterým je židovský Bůh. V dobách starověku i středověku byl beran obřadním jídlem, ale protože jeho maso bylo drahé, jedlo se pečivo ve tvaru beránka a tento zvyk přežil až do dnešní doby.

Zajíček je velikonoční symbol s původem v Německu, vznik této tradice má několik vysvětlení. Podle jednoho se zajíc často pohyboval okolo lidských obydlí a hledal tam potravu, podle jiného se dříve o Velikonocích pekl chléb ve tvaru zajíce a doprostřed se pokládalo uvařené vajíčko. Zajíc je ale i v Bibli mezi „stvořeními maličkými na zemi a moudřejšími nad mudrce“, kde symbolizuje skromné a pokorné. V křesťanské církevní symbolice bývá u nohou Panny Marie jako znamení vítězství čistoty nad tělesným pokušením ve spojení s příslovečnou zajací plodností.

Mazanec a Jidáše

Mazanec symbolizuje slunce. Těsto by se správně mělo zadělávat na Bílou neděli a mělo by být stejné jako těsto na vánočku. V dřívějších dobách mazanec nebyl sladký, připravoval se ze strouhaného sýra a většího množství vajec, aby byl hodně žlutý. Nesladké mazance se jmenovaly různě – baba, babyka, šoldr, plecovník nebo svěceník. V sladké podobě si mazanec zachoval původní kulatý tvar a uprostřed znamení kříže.

Jidáše by měly mít tvar válečku, protože symbolizují provaz, na kterém se Jidáš podle křesťanského výkladu oběsil. Praktičtější vysvětlení pečení Jidášů je, že hospodyně

chtěly spotřebovat zbytky těsta. Klasické těsto na Jidáše se ale připravuje z bílé mouky a medu.

Vysévání obilí

Vysévání obilí symbolizuje začátek jara a tím i zemědělských prací. V současnosti se ale vysévá už před Velikonocemi spíše tráva nebo případně nějaké obilí do nízké misky s hlínou, vzklíčené – ideálně krátce před velikonočními svátky – se pak zdobí kraslicemi. Obilí se vysévá i v současné době, účel je ale především dekorativní.

Kočky a jejich svěcení

Větvičky jívy – takzvané kočky – se svěť na Květnou neděli. Posvěcené kočky se pak dávaly ke kříži v domácnostech nebo k svatým obrázkům. Zapichovaly se i na okraj pole, aby chránily úrodu, nebo se dávaly do sklepa, aby ochraňovaly zásoby. V současnosti už se tento zvyk příliš nedodrží.